

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Quod cum eo, qui in aliena potestate est negotium gestum esse dicitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96393)

de acqui. pos. ubi etiam alle. no. per l. y. in l. ei qui. C. quod cu. eo. z limita per Pau. d. Ca. in l. j. s. exercitorem. z vide hic Bart. in l. i. s. nuntiatio. s. ope. no. num. z in l. post dotem. in vj. lectu. Dr. j. solu. marri.

ALEX. C. Sufficit. Adde gl. in l. quecunque. ff. de procu. quam alle. Bal. in l. j. in fi. C. de sent. Et ide plene in l. j. s. nuntiatio. s. ope. no. nuntia.

De tributoria actione. Rubrica iii.

ADDITIO.

POMA. C. De tributoria actione. Pro intellectu huius tit. vide Alex. in l. post dotem. ff. solu. ma.

C. Gloss. continuat.

LEX I.

Huius quoque. De eo, quod con- tractu est in mer- ce peculiari cu. eo, qui est in alteri⁹ potestate, eo sciente, competit tributoria. Verbum merces, accipitur generaliter, z verbum peculiare, nulla facta deductione, z verbum scientia, pro patiencia, z verbum potestatis seu potestate, etiam generaliter accipitur. h. d. C. Ro. gl. super verbo, omnes. C. Ro. quod ex vno contra- ctu nemo dicitur negotiator, de quo dixi in l. legatis. in prin. de leg. iij. Sic qui semel mercator, non dicitur mercator.

LEX III.

Ed z si servus. Anus scientia non si. Item actionis natura facit insolidum scientem etiam deducere. h. d.

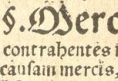

Si servus. Ad evidentiam huius s. scias, quod hoc edictum habet duo capita. Primum p. iudicat contra scientem tantum. Secundum contra do- losum, z incipit secundum caput in l. illud. s. si cuius. j. eo. sed hic s. tractat de vtroque mistim. h. d. Dolus tutoris z curatoris non nocet his, quorum negotia administrat, nisi quatenus sunt locupletiores, z tunc tenentur cedere actionem, sed ipsorum ad ministrantium scientia sufficit ad hanc actionem, pupillorum vero, z adultorum dolus ipsis nocet, s. scientia no. sufficit, pro- curatoris vero dolus, z scientia nocet. h. d.

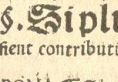
LEX V.

Procuratoris. Si sint plures quorum vnus est dominus, alius quasi dominus, vnusque scientia z ignorantia contemplatur, vt inducat hanc actionem. h. d.

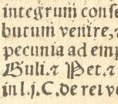
Mercis nomine. Contrahentes tantum cir- ca merces habent actione, contrahentes in potestate deducunt debitorum eis etiam extra causam mercis, nisi creditores ratione pignoris preferantur, z sole merces, vel quod ex eis est redactum, veniunt in tributum. h. d. vsque ad s. si plures.

Si plures. Si plures sint negotiationes vel vna, sed plura loca, plures z separate fiunt contributiones. h. d.

ADDITIO.

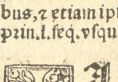
POMA. C. Si plures. Vide Ro. singu. cccclxxxj. vide allegata pulchre per Areti. consil. lvij.

Plane. Creditores habentes personales actiones vocantur in tributum, z habentes reales sunt integrum consequuntur. h. d. Et gl. que est super verbo in tri- butum venire, z no. ea. z adde in fi. ibi qui in nau. die, sed ibi fuit pecunia ad emptionem specialiter numerata, hic secus secundum Bult. z Pet. z no. per l. y. C. qui por. in pig. hab. l. licet. z per gl. in l. j. C. de rei ven. z ibi etiam per l. y.

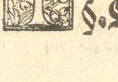
ADDITIO.

ALEX. C. Plane. Et id gl. in l. qd quis. de primilegijs creditoru.

Tributio. Creditores accipientes, cavent se red- dituros alijs creditoribus emergenti- bus, z etiam ipse, qui perit, si vult peculio renuntiare. h. d. cum prin. l. seq. vsque ad ver. si cuius dolo.

LEX VII.

Idud quoque cauere. Sic iurisconsultus incipit tracta...

Si cuius dolo. Sic iurisconsultus incipit tracta...

re de secunda parte edicti, scz, quando a tto tributoria datur propter dolum domini commissum in male contribuendo, s. h. d. ne tenetur. h. d. C. Ro. tributoria dari propter dolum, quis hac actio, precedentibus datur propter scientiam. Item no. quod minus istud non relinquit positum in extremis.

S. Hec actio. Actio ista non est de dolorideo datur gatur per actionem ex contractu: ideo heres tenetur inquantu ad em peruenit.

LEX IX.

Quod in herede. Eligere. Quando ad ide competit plu- res actiones, cogitur quis eli- gere vnani, nec poterit postea redire ad aliam, secus si plures actiones competunt ad diuersa. h. d. Et hoc s. colligitur per Dr. z per glo. vna regula, de regulis que impediunt cumulatione, vt no. p. gl. in l. edita. C. de eden. z per Dr. in c. nullus pluribus. de reg. in. in vj. hoc aut, qd hic de electioe dicit est verum, nisi actor reddatur incertus ex facto rei nolentis eum certificare, vt l. j. qz autem. i. quorum lega. Item quod i. subicitur, qz non potest habere regressum ad aliam, intellige nisi per restitutione in in- teg. ex causa iusti erroris. l. habebat. s. tit. j.

ADDITIO.

ALEX. C. Eligere. Et materiam huius s. quam hie no. exami- natam per Bar. post Dr. in l. i. s. vn queritur. j. s. public. in l. edita. C. s. eden. Et adde qz si eligat vnani actionem cui est prescri- ptum, no. impedit redire ad aliam, cui non sit prescriptum, secun- dum Bal. in l. si predium. de edil. act. z ad hoc no. per gl. vide no. Bal. in materia. l. i. magne in iij. opp. C. s. fur. z de materia hui⁹ s. vide per Dr. in l. in provinciali. de ope. no. num. in s. i. adde, vt per Ro. consil. ccccij. POMA. Pro declaratione vide Bre. consil. rre. Alex. in l. cum proponas. post Bart. ibi col. s. i. tractat. ide Alex. in l. edita. C. de eden.

Si seruo. Tenetur heres, qui seruo deicit libera- tem sine cautiōe, vel deductione, z ex hoc suo dolo tenetur in solidum. h. d.

LEX XI.

Liquando. Secundum diuersa accidit- tate actionem de peculio, quam tributariam. h. d.

LEX XII.

Plus duntaxat. De peculio deduci- tur id, ad qd quis ex dolosa difficultate tenetur. h. d.

Quod cum eo, &c. Rubrica vi.

Ad evidentiam huius tituli debes scire quod secundum ri- goris iuris civilis filiusfamilias contrahens obligatur, tam ex contractibus s. de iudic. propter causam emancipat, vel aliter a potestate patris liberatus propter status mutatio- nem, videtur quodammodo nouus homo, z ab illa obligatione de rigore iuris liberatur, verum pater videns contrahentem cum filio esse deceptum propter istam capitis diminutionem, restituit contra ipsum filium vellem actionem, z hoc fecit s. per titulum seu in titulo de capitis diminutione, postea pater co- siderauit qz multum grauauerat filium restituendo contra eum vtilen, ideo suum edictum in hoc tit. limitauit, vt illa velle res- tituta in leg. casibus, qui ponuntur in hoc titu. non detur in so- lidum, sed quatenus facere potest, vt videbitis in l. qz per co- tum, hoc eodem titu.

ADDITIONES.

ALEX. C. Quod cum eo. An iste titulus hodie sit correctus, vide Aug. z Ino. in l. z exheredatum. de re iudi.

ALEX. C. Grauauerat filium. Sed quid si creditor est paupe- rior, vt si filius tenebit inquantum facere potest? Et qz in solidu, sicut dicimus in marito, z vxore, vt tenent Bar. z doc. in l. mar- tum. so. ma. In contrarium facit, qz cum creditor in vno sic rele- uatus, vtz qz restituitur sibi actio vtilis contra filium, vt dicit hic Bar. ergo dz in alio grauari, arg. in l. cum qui. de iure iur. Et hoc vltimum sequitur Bal. in l. j. C. quod cum eo. quod no. z fuit in vxore z marito dictum Bal. in l. diuortio. de ne. gest. r. qz sic non habet primilegium, s. Jaco. de Bel. in sua. o. disputata in l. leg. dicit, sol. mar. z dicit qz si maritus z vxor est pauper, dicit ipse puro, s. z territus loquor, tamen sic iudicarem, qz debeat ma- ritus, vel eius liberi pro dimidio condemnari.

z et

LEX PRIMA.

Omnia. Jurisconsultus hic se continuit.

LEX II.

It pretor. In sex casibus hic expressis si- cur, in quantum facere potest, h. d.

LEX III.

Ed an hic. In hac actioe deducitur quod- debetur creditoribus privilegia- tis, vel postea contrahentibus, non alijs, h. d.

LEX IIII.

Ed z si ex parte. Institucus ex parte- non modica, potest- conueniri in solidum, vel pro hereditaria portione, z interdum habet beneficium, ne conueniatur ultra quam facere possit, h. d.

Interdum. Propter mendacium perdit qu- s beneficium, Item in actionibus des- cendentibus ex delicto cessat hoc beneficium, h. d.

ADDITIO.

ALEX. Interdum. Vide Bar. in l. si dubitet, §. i. de fideiussor.

Soli autem. Beneficium huius edicti non tra- sit ad heredem filij h. d.

Sed an etiam. Iste §. intelligitur duob. mo- que h. d. In actione temporis ratio habetur, z sententie tem- pus inspicitur, h. d.

Is qui de peculio. Qui semel egit no pot- terum eadem actione ex noua adiectione agere nisi prehabita restitutione ex causa iur- sterronis, h. d. quod dic vt l. habeat, in prin. §. titu. §.

LEX V.

Si iussu familias effectus sui iuris contra quem peti- rit ete cu- to instrum tu per eum celebrati tempore, quo erat in potestate poterit opponere exceptionem, z beneficium huius edicti.

Filius. Beneficium huius edicti habet locu- etiam contra actionem iudicati, h. d.

Mo. quod filius, contra quos peritur executio in- strumenti, sui iuris effecti possunt opponere beneficij huius edicti in casibus §. expressis. Sed quero, quid si statutus dicat, quod contra instrumentum non possunt opponi, nisi cer- te exceptiones, an ista poterit opponi? Rñ. aduertendum, qd hec exceptio non opponitur contra instrum, sed contra executio- nem, nam non impugnat instrumentum sicut nec sententiam, sed limitat executionem, unde ponderanda essent verba statuti, an dicant, quod non possit opponi contra instrumentum, an vero dicant contra executionem instrumenti. Hoc etiam verum vide- tur propter cessionem. Nam si statutum dicat quod non possit opponi contra exceptionem, non admittetur etur cessio.

ADDITIONES.

POMA. C. Statutum dicat. Vide Felin. in c. exceptionem, ver- item fallit de excep. Ro. consil. ccc. Soci. consil. cxxij.

ALEX. C. Poterit opp. Vide p. doct. in l. i. C. de iur. z fac. igno. z vide Ange. zymo. in l. si fideiussores, §. idē rñdit, §. de fideiuss.

Sed si filio. Fideicommissarius z vniuersalis in effectu heres esse videtur, h. d.

ADDITIO.

ALEX. C. Fideicommissarius vniuersalis habetur loco here- dia: intellige tamen vt per Bald. in aut. ex causa, de libe. pzet. z dicit post Bar. in l. §. de illo, ff. ad T. rebel. z per Bal. in repe. c. si pater, de testa. in vi. z vide hic per Pau. de cast.

LEX VI.

Am qui. Propter mendacium perditur istud- beneficium, h. d. Nota arg. huius- mitas procuratorem, qz si stipulatur non querit sibi, vt hic, z s. de instic. l. §. de donat. l. filius, z l. quecuq;. Nec obstat, qd eam potest cedere, quia quomodo cederet, id quod non habet. Sed tamen potest agere aduersus patrem, vt sibi ce- deret, arg. §. de dona. inter vi. z vro. l. si pedia, §. §. *

LEX VII.

Conuentus licet non teneatur nisi in quantum facere possit, tamen h- ellus admittitur si petat vt in solidum.

Alter filio. Potest agi contra heredes p- hereditaria portione, vel cōtra- istum in solidum, sed in condemnatione filius habebit huius edicti beneficij, h. d. C. Ro. qd licet actio de- tur in quantum qz facere pot, tñ admittit libellus, si perat in soli- dū. Ille autē, qui conuenitur, debet recipere de suo beneficio.

ADDITIONES.

POMA. C. Pater filio. Vide Lep. caut. xv. incip. si quis filius, z ALEX. C. Licet actio. Per Bar. in l. si dubitet, in §. filius, ff. de fideiuss.

LEX VIII.

Institorem preponere quis videtur sola patientia.

Sententia potest confirmari ex noua causa.

Strianus. Et sola patientia videtur qd- institore preponere. Tres iudex- appellacionis potest sententiam confirmare ex noua causa, h. d. C. Ro. primo, quod ex patientia videtur quis aliquem preponere, vt s. de exerc. l. §. i. Secun- do not. quod sententia potest confirmari ex noua causa, * quod- tene menti pro lege, qui testamento, §. de excus. tut. iuncta l. si ex- pressim de appellat. *

ADDITIONES.

ALEX. C. Ex sola patientia. Vide in l. quicumq;. de instri. Bal. in l. §. C. ad mace. z i ru. C. de exer. z in ru. C. §. ff. pe. C. POMA. C. de ad declarationem Alex. consil. c. liij. vo. §. z consil. cxx. vol. v.

ALEX. C. Patientia. Intellige, ac singulariter limita, vt per Bal. in l. §. is, ad que. de acout. here. z Mod. Insti. de actioni. §. curare, Item limita, vt p Bal. in l. §. C. de condi. inde. z dicit post Bar. in l. diuus, §. de re iudi. z vide Inn. de app. c. bone, qd not. Bar. in l. §. expressim, in pnc. in vlti. co. §. de appe. z de forma sine vide que dicit in l. per hāc, de re po. app. vide Bar. in d. l. §. is ad quem, z quod ibi dicit, videlicet quod iudex potest ratificare pri- mam sententia, que fuit lata ex causa incongrua, secus si ex falsa. Limita hāc leges procedere, nisi prius pcessus fuisset ineptus, seu nullus, secundum Bal. in l. §. in rñij, q. de rescin. vendi.

POMA. C. Sententia potest. Vide Oldr. consil. cxxv. ad fin. Felin. in c. cum causa, de re iudica.

CLAV. C. Noua causa. Vide alias concord. per Alex. consil. lxxvij. vol. i. z vide eundem Alexan. in l. non solum, §. morte, §. de ope. no. nun. Felin. in c. cum Ferrariensis, de constit. z c. cum sollicitudinem, de appellat.

Ad senatusconsultum Macedonianum. Rub. vi.

ADDITIO.

POMA. C. Ad senatuscon. Limita istum titu. per Jas. in l. fra- ter a fratre, in gl. mag. ff. de condi. inde. z ad declarationem hu- ius titu. vide Jason. in §. actiones autem. Insti. de actio. Et tan- huic beneficio possit renitiari, vide Bar. in l. §. qui s. pro eo, ver. quarto dico, ff. de fideiuss.

C. Gloss. continuat.

LEX PRIMA.

Prefatio denotat mentem z rationem legis condentis. Senatusconsultum Macedo. non tollit actionem ipso iure, sed parat exceptionem. Contractus quando apponitur, promitto bonum nomen face- re, quid significat.

Verba senatusconsulti. Primo incipit ponere verba senatusconsulti. Quero iuxta materiam istam, quid, si filius iurauerit, nunquid ligabitur iuramento, z habeat locum autem, sacramenta puberum, C. si aduer- vendit. Istam questionem mouet Columbus glossator illius §. item sacramenta, c. j. de pac. tenen. z iura. firmand. in vrb. feudo- rum, z latissime dicit in l. §. quis pro eo, in princ. §. de fideiussor. ita quod possit contra eum fieri executio, non obstante senatuscon-

sulto Macedoniano. C. Ro. ex hac prefatione, qd Senatuscon- sultum non est factum principaliter in fauore filiorum, sed in c in odium feneratorum, vt colligitur ex hac prefatione, z sic no. qd- ex prefatione legis colligitur ratio, z mens condentis. Facit ff. de here. insti. l. §. qd est multum vtile pstatutis reformandis.

Secundo no. ex istis verbis, ne actio, petitiogz daretur, qz no tollitur ipso iure actio, sed paratur exceptio, vt patet ex ver- bis hic positis, z per omnes leges huius tit. z §. ad velleia, l. §. j. ad trebe. l. §. j. z hoc verum in ciuilibus, sed in criminalibus hec verba important vt ius accusandi fit ipso iure sublatum, vt l. §. de alearo, facit l. si seruus, C. de bis qui ad eccl. consil. * Et rñ, illa verba, bonum nomen zc. quod facit pro verbis, que appo- nuntur quotidie in contractu cessionis, si promisit bonum nome- facere, zc. quod hic sumitur.

ADDITIONES.

ALEX. C. Verba senatusconsulti. In quibus casibz non hz locu- iste titulus, vide C. l. §. z iij. z signatē Bal. in l. Macedonianum,

M.
rio tributoria datur
e contribuendo, ad d.
tendo, quis hac actio,
propter dolum sicut in
Item no. quod minus
pzi, qz comparatiu
is.
est de voluendo datur
propter dolum, nec par-
res teneatur inquantu
ad idē competu pla-
nes, cogitur que elu-
atiam, sensu in pte
oc §. colligat. Deq;
dunt cum iuris, de
c. nullus pluribus, de
no. per gl. vide in
fur. z de materia huius
nunt. in §. i. add. qz
atione vide Bre. tit.
ibi col. §. transac. §§.
in seruo dedit libere
deductione, z §. h.
x l.
ndum diuersa accidit
indico qd melius est in
am tributoriam, h. d.
De peculio deditur
tur id, ad qz quis
h. d.
bricavi.
e quod secundum tri-
pens obligatur, tam
in tamen emancipat,
propter status mutatio-
z ab illa obligatione
idens contrahentem
pitiis dimittunt, non
tem, z hoc fecit §. per
me, postea pzetor ob-
stituendo contra eum
aut, vt illa velle re-
tione, non dente in-
sitis in l. §. pzetor.

Let